

Socialpædagogisk ledsagelse til selvvalgte aktiviteter

af konsulent Erik Jappe

Spørgsmål om ledsagelse til diverse aktiviteter dukker jævnligt op i DUKH. Mange pårørende til voksne borgere med nedsat funktionsevne oplever, at borgerne ikke kan deltage i de aktiviteter, som de ønsker, fordi der ikke bliver bevilget den nødvendige ledsagelse.

De fleste borgere med nedsat funktionsevne har et ønske om et aktivt liv på lige fod med alle andre borgere (jf. kompensationsprincippet som omtalt i [dette svar](#) til Folketingets Socialudvalg), men de oplever i en række tilfælde, at det ikke kan lade sig gøre, fordi kommunerne ikke bevilger den nødvendige ledsagelse, som gør, at de kan leve et så normalt liv som muligt. I et [svar](#) på spørgsmål 291 har ministeren for området gennemgået de forskellige muligheder for ledsagelse efter serviceloven. I dette nr. af praksisnyt er der især fokus på socialpædagogisk ledsagelse og selvvalgte aktiviteter.

Ledsagelse efter servicelovens § 97

Efter [servicelovens](#) § 97 skal kommunen tilbyde 15 timers ledsagelse om måneden til personer under folkepensionsalderen/67 år. Målgruppen er personer, der ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Ledsageordningen omfatter dog ikke personer med nedsat funktionsevne som følge af sindslidelse eller af sociale årsager.

Ledsagelse efter § 97 omfatter ikke socialpædagogisk bistand, men udelukkende ledsagelse til aktiviteter, som borgeren selv bestemmer indholdet i. Ordningen er således begrænset til personer, der kan efterspørge individuel ledsagelse uden socialpædagogisk indhold (se evt. [Praksisnyt nr. 2/2011 om ledsagelse](#)).

Drejrer det sig om borgere med ophold i botilbud, kan ledsagelse til selvvalgte aktiviteter allerede være en delvis integreret del af den serviceydelse, som botilbudet yder (læs mere herom i dette [netsvar](#) fra DUKH og i [principafgørelse C-8-06](#)).

Afgrænsning: Socialpædagogisk ledsagelse

Ankestyrelsen har i flere principafgørelser afgrænset, hvornår der er tale om ledsagelse, uden at der er tale om socialpædagogisk bistand af en sådan karakter, at det falder uden for området for ledsagelse efter § 97. I [principafgørelse 78-15](#) fandt Ankestyrelsen, at der ikke var tale om socialpædagogisk bistand. Fra afgørelsen:

"Ankestyrelsen vurderer, at du er omfattet af personkredsen, der har ret til ledsageordning. Vi lægger vægt på, at du har en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne. Du lider af Aspergers syndrom. Ifølge samtaleskema har du desuden fået at vide, at du også har en snert af autisme. Vi lægger desuden vægt på, at din nedsatte funktionsevne gør, at du ikke er i stand til at færdes alene. Du har behov

for hjælp til at finde vej og til at vælge den rigtige bus eller tog, når du færdes uden for hjemmet. Du bliver desuden let stresset i situationer, hvor der bliver stillet krav til dig, eller du skal noget, og du har behov for at vide, hvad du skal. Vi lægger endvidere vægt på, at du ifølge samtaleskema er i stand til at tage offentlig transport med hjælp fra en ledsager, og at du kan ledsages uden socialpædagogisk indhold. Det fremgår desuden, at du ikke har udadreagerende adfærd."

I [principafgørelse 74-10](#) fandt Ankestyrelsen en mand med afasi og tilstødende epilepsi efter apopleksi berettiget til ledsagerordning efter § 97, uanset at han ikke kunne

"tale, skrive eller på anden måde gøre sig forståelig eller indgå i et samspil, der involverede kommunikation med andre end personer, der kendte ham godt. Ansøger var således reelt afskåret fra at kommunikere med personer, der ikke havde et nært kendskab til ham. ... En ledsageordning vil i vidt omfang kunne afhjælpe følgerne af den nedsatte funktionsevne i relation til at færdes alene uden for hjemmet."

Socialpædagogisk ledsagelse efter § 85

Kommunen skal efter § 85 i serviceloven tilbyde hjælp, omsorg eller støtte samt optræning og hjælp til udvikling af færdigheder til personer, der har behov herfor på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. I [Vejledning om socialpædagogisk bistand, støtte- og kontaktpersoner, behandling og pasning af nærtstående efter reglerne i serviceloven](#) er det anført i pkt. 5:

"Afhængig af de konkrete omstændigheder vil socialpædagogisk bistand efter servicelovens § 85 kunne bestå af ledsagelse, både når der er tale om individuelle og fælles aktiviteter, herunder fritids- og kulturtilbud, aktiviteter af social karakter, aktivitets- og samværstilbud, beskyttet beskæftigelse, o.l. Det kan f.eks. være relevant for, at den pågældende kan fastholde egen identitet og opnå en mere aktiv livsudfoldelse."

Der er i princippet ikke nogen øvre grænse for, hvor mange timer der kan bevilges socialpædagogisk ledsagelse efter § 85. Det afhænger dels af kommunens serviceniveau (se senere), dels af borgerens konkrete behov.

Daværende socialminister blev i marts 2014 spurgt, om han fandt det rimeligt, at borgere med indgribende og komplekse handicap i nogle kommuner nærmest ikke ydes ledsagelse uden for deres bolig, fordi der ikke er personaleressourcer i deres botilbud, og fordi de er afskåret fra at bli-

ve tildelt en ledsageordning efter § 97. Han svarede bl.a. sådan her på [spørgsmål 302](#):

”Det fremgår af servicelovens § 81, at formålet med indsatsen over for voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne bl.a. er:

- *at forbedre den enkeltes sociale og personlige funktions- samt udviklingsmuligheder og*
- *at forbedre mulighederne for den enkeltes livudfoldelse gennem kontakt, tilbud om samvær, aktivitet, behandling, omsorg og pleje.*

Så selvfølgelig skal mennesker med handicap have mulighed for at få ledsagelse til fx besøg og aktiviteter uden for deres botilbud.”

Levering af ydelser efter § 85

I langt de fleste tilfælde vil det være kommunalt/regionalt ansatte pædagoger, der yder socialpædagogisk ledsagelse efter § 85. I DUKH ser vi dog ikke lovgivningsmæssige hindringer for, at f.eks. kommunen eller et botilbud ansætter kompetente private personer til at udføre specifikke socialpædagogiske ledsageropgaver bevilget af kommunen efter § 85, hvis kommunen/botilbuddet ikke selv kan stille den fornødne arbejdskraft til rådighed for opgaven.

Ledsagelse til selvvalgte aktiviteter m.v.

Efter § 97 er der fokus på ledsagelse uden socialpædagogisk indhold til selvvalgte aktiviteter (f.eks. biografture). Betyder det, at der ikke efter § 85 kan bevilges socialpædagogisk ledsagelse til selvvalgte aktiviteter som f.eks. festivaldeltagelse og familiebesøg? Nej, ikke efter DUKH's vurdering. Det er efter DUKH's opfattelse utvivlsomt, at al ledsagelse - uanset om der er tale om selvvalgte eller ikke-selvvalgte aktiviteter - der kræver socialpædagogisk bistand, skal bevilges efter § 85. Se således [principafgørelse 29-17](#):

”Vi lægger vægt på din partsrepræsentants oplysninger om, at du ønsker en kæresteferie, hvor du og din kæreste sammen får selvvalgte oplevelser, der er upåvirkede af andre, og at du på lige fod med andre i det danske samfund ønsker, at opretholde din egen identitet som forlovet. Du ønsker at feriemålet er selvvalgt, og at du og din kæreste kan gøre og opleve det I selv vil. Du er afhængig af at blive kompenseret for din funktionsnedsættelse, idet du ikke selv har evner til at gennemføre en sådan kæresteferie.”

Det fremgår i øvrigt af [principafgørelse 29-17](#), at det skal indgå i kommunens vurdering, om aktiviteten bidrager til at udvikle borgeren, til at fastholde borgerens egen identitet, eller til at borgeren opnår en mere aktiv livsudfoldelse. Det skal også indgå i vurderingen, om aktiviteten understøtter en selvstændig tilværelse, og/eller om borgeren får mulighed for aktiv deltagelse i samfundet på lige fod med andre. Hvis en borger med ophold på et botilbud f.eks. skal have socialpædagogisk bistand til at gennemføre en indkøbs- og biograftur (selvvalgt aktivitet), er der tale om en ydelse efter § 85, idet der som nævnt tidligere kun kan ydes ledsagelse uden socialpædagogisk indhold efter § 97.

Ankestyrelsen har med udsendelse af [principafgørelse 6-18](#) fastslået, at der kan ydes støtte til både selvvalgte og sociale aktiviteter og ikke selvvalgte aktiviteter.

”Der kan bevilliges hjælp til både vedligeholdelse og udvikling af færdigheder til borgere med betydelig funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer, hvis de har behov herfor, for at de så vidt muligt kan leve et liv på, på lige fod med andre (kompensationsprincippet).

Der kan ydes hjælp til at åbne post og få reageret på breve, hjælp til at planlægge og overholde aftaler med fx bank, læge, jobcenter eller det psykiatriske behandlingssystem, og hjælp til at bryde social isolation. Hjælpen kan ydes både i og uden for hjemmet.”

Kommunens serviceniveau

Efter [servicelovens](#) § 138 kan kommunalbestyrelsen inden for lovens rammer træffe beslutning om at fastsætte generelle vejledende serviceniveauer for den lokale udmøntning af hjælp efter loven.

Det gælder også for niveauet for socialpædagogisk bistand efter § 85, uanset hvor hjælpen bliver ydet. Kommunen skal dog ved hver enkelt ansøgning foretage en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for socialpædagogisk ledsagelse og vurdere, om der skal ske en fravigelse fra det generelle serviceniveau.

Ansøgning om socialpædagogisk ledsagelse

Enhver borger med et konkret behov for socialpædagogisk ledsagelse kan søge kommunen om denne form for hjælp, uanset hvor borgeren har ophold. Kommunen skal som nævnt oven for foretage en konkret og individuel vurdering i sagen. Det fremgår endvidere af servicelovens § 89, at kommunen i forbindelse med afgørelsen skriftligt skal oplyse ansøgeren om, hvilken hjælp der er bevilget.

I DUKH oplever vi, at borgerne ikke altid oplyses om denne mulighed for at søge om hjælp til socialpædagogisk ledsagelse. Som en afdelingsleder i en kommune udtrykte det vedr. borgere i botilbud:

”Den socialpædagogiske bistand skal om muligt ydes fra bostedet. Så det er undtagelsen, der bekræfter reglen.”

Altså at borgere i botilbud bevilges yderligere socialpædagogisk ledsagelse.

Tilkøb af socialpædagogisk ledsagelse

Den 15.3.2017 blev [LF 151](#) fremsat i Folketinget. Forslaget, der blev [vedtaget](#), omhandler tilkøb af socialpædagogisk ledsagelse til ferier fra 1.1.2018. Tilkøb af socialpædagogisk ledsagelse til ferier skal ligge ud over den indsats efter § 85, som beboeren er visiteret til i døgntilbuddet.

Afrunding

Der er lovgivningsmæssigt gode muligheder for at bevilge støtte til ledsagelse både med og uden socialpædagogisk bistand og både til selvvalgte og ikke-selvvalgte aktiviteter. Kommunen har mulighed for at fastlægge et serviceniveau - også når det drejer sig om socialpædagogisk ledsagelse. Kommunen skal ved enhver ansøgning om ledsagelse iagttage kompensationsprincippet og dels foretage en helhedsvurdering jf. retssikkerhedslovens § 5, dels foretage en konkret og individuel vurdering af borgerens behov, herunder fravige det generelle serviceniveau, hvis der er behov for det.